

Förvaltarträff 2023

Välkomna!!!

Praktiska saker

- Lokaler
- Ta hand om varandra
- Lär av varandra
- Ni får presentationerna efter mötet

- WIFI: Scandic Easy (öppet)

Program tisdag

- 13.00-13.20 Inledning, välkomsthälsning och presentationsrunda (NV)
- 13.20-13.40 Välkommen till Uppsala (Länsstyrelsen i Uppsala län)
- 13.40-13.45 Bensträckare
- 13.45-14.30 Inledning om träffens tema, att planera trots föränderliga förutsättningar – budget, klimat, pandemier (NV)
 - Budgetkonsekvenser och framtiden?
 - introduktion gruppdiskussioner dag 1
- 14.30 - 15.00 Eftermiddagsfika
- 15.00 – 16.00 Gruppdiskussioner 1, flera alternativa pass t ex:
Klimatperspektiv, Samarbete ÅGP, Uppföljning, Besöksmönster mm, Budgetfrågor
- 16.00 – 16.30 Pågående arbete med nationellt måldokument (NV)
- 16.30-17 Natura 2000 och åtaganden förvaltning (NV)
- 18.00 middag
- Frivillig kvällsaktivitet: Linné och Linnestigarna i Uppsala

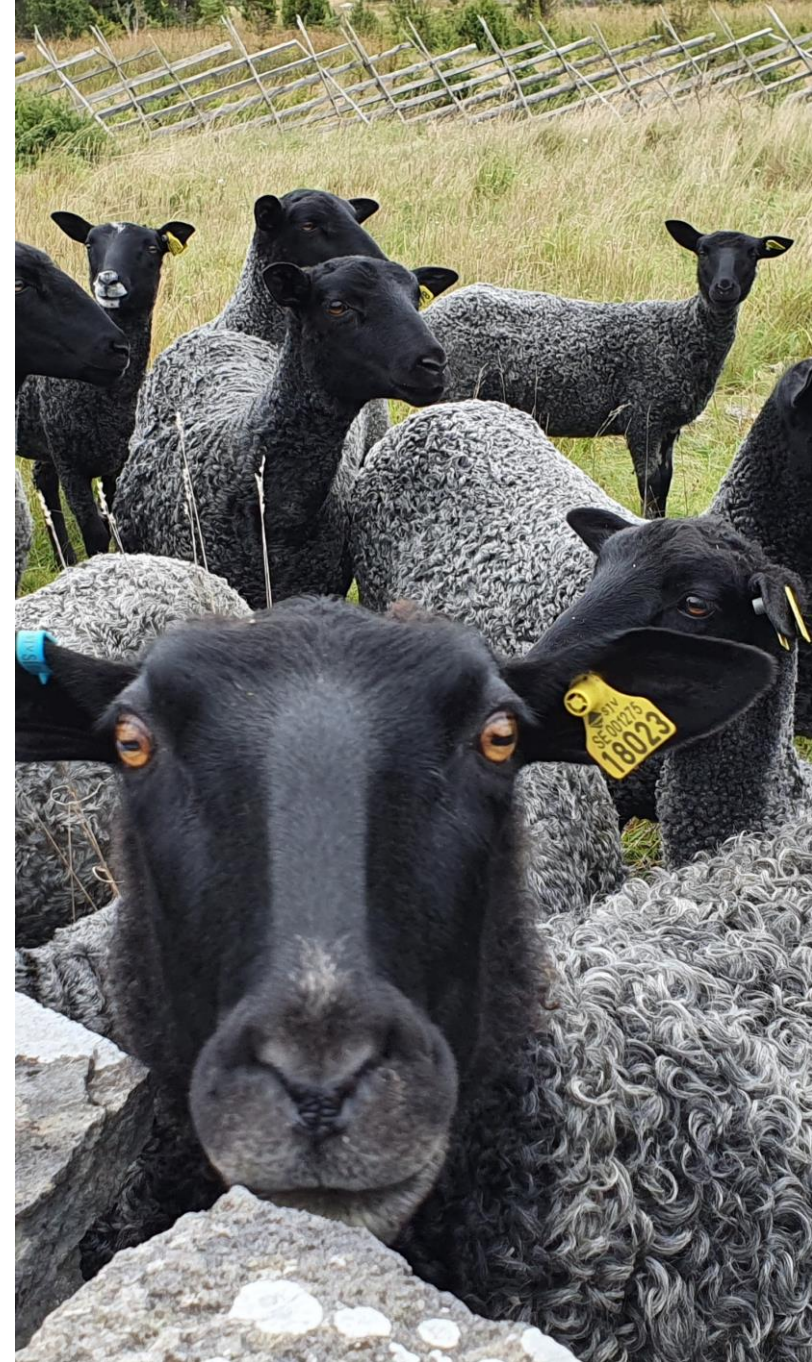
Program torsdag

- 08.30-09.00 Sammanfattning från gruppdiskussioner dag 1 (NV)
- 09-09.30 Presentation besöksklassning
- 09.30-09.40 Introduktion gruppdiskussioner dag 2 –friluftsliv och naturskötsel
- 09.40-10.00 Fika
- 10.00 – 11.30 Gruppdiskussioner 2
 - besöksklassning
 - naturskötsel skog /våtmark /hävdmiljöer
- 11.30-12.30 lunch
- 12.30-13.00 Summering diskussioner dag 2
- 13.00-13.20 Presentation av strategin för natur- och kulturvårdande skötsel av skog (NV)
- 13.20-13.50 Natura 2000 – det praktiska. Frågor och diskussion
- 13.50-14.30 Summering av mötet (NV) och avslutande tid för diskussion och frågor.
- 14.30 Fika.

Presentationssrunda

Vi träffas!

– utnyttja möjligheten att prata med varandra, dela erfarenheter och diskutera utmaningar

Fastighetsenheten

Fastighetsenheten

Markersättning

[Process att bilda naturreservat \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Fastighetsförvaltning

[Fastighetsförvaltning - Mallar och gemensamma dokument - Alla dokument \(lansstyrelsen.se\)](https://lansstyrelsen.se)

Prata gärna med oss!

Aktuellt på fastighetsenheten

- Anpassningsplan
- Ansökningar investeringar
- Hantering av överskott av uppdragsmedlen
- Inmätningssuppdrag vid områdesskydd
- Vägledning och samarbetsytan
- RU Ersättningsmark

Anpassningsplan

- Nulägesbeskrivning
 - Fastighetsschablon och investeringar
 - Prioriteringar
 - Utmaningar - öar och andra försvårande omständigheter
 - SBM och kulturbyggnader
 - Långsiktig
-
- Anpassningsplanen kommer vara ett underlag till budget 2024

Ansökningar investeringar

- En ny investering lades in 2023
- Kommer påverkas av budgetförutsättningarna
- Förfarandet anpassas efter förutsättningarna
- Viktig att få fram behoven

Hantering av överskott av uppdragsmedlen

- Eventuella överskott i den utgående balansen per 2023-12-31 avseende kommer att regleras genom avräkning från 2024 års utbetalning av medel till fastighetsförvaltningen.
- Överskottet får omsättas av länsstyrelserna under 2023
 - I första hand används till fastighetsförvaltning
 - I andra hand kan flyttas till och omsättas inom bidragsfinansierade verksamheter

Inmätningssuppdrag vid områdesskydd

Vägledning

[Inmätningssuppdrag vid områdesskydd \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

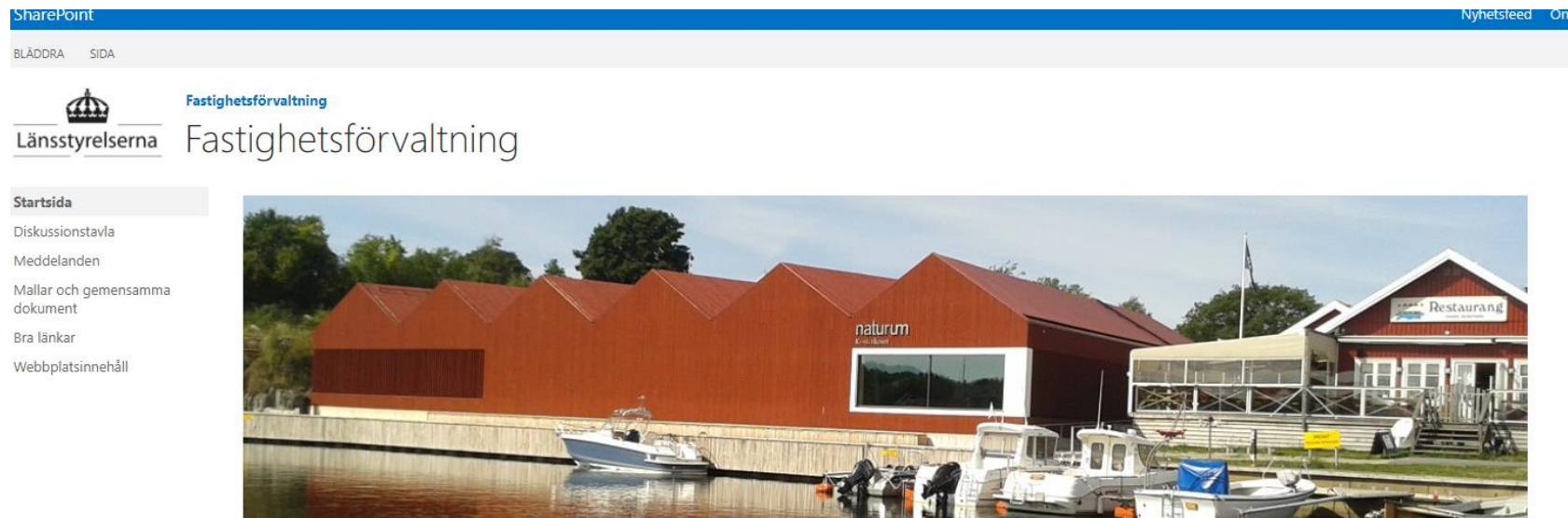
- Naturvårdsverket och länsstyrelserna har förlängt överenskommelse med Skogsstyrelsen som utförare av inmätning i 2 år
- Inriktningen är att under dessa två år ta fram ett nytt arbetssätt där Naturvårdsverkets samordning minskar till att vägleda och fördela medel till länsstyrelserna.

Kontaktpersoner:

Birgitta.olsson@naturvardsverket.se Emma.poppel@naturvardsverket.se

Samarbetsytan

- [Samarbetsytan Fastighetsförvaltning på SharePoint](#)
- Information om hur man får aviseringar finns på förstasidan
- [Vägledning och information för förvaltning av Naturvårdsverkets fastigheter](https://www.naturvardsverket.se/fastighetsforvaltning)
(<https://www.naturvardsverket.se/fastighetsforvaltning>)

The screenshot shows the SharePoint interface for the 'Fastighetsförvaltning' (Property Management) site. The top navigation bar includes 'SharePoint' on the left and 'Nyhetsfeed One' on the right. Below the navigation bar, there are links for 'BLÄDDRA' and 'SIDA'. The main header features the 'Länsstyrelserna' logo (a crown) and the text 'Fastighetsförvaltning'. A left-hand menu titled 'Startsida' (Home) lists several items: 'Diskussionstavla', 'Meddelanden', 'Mallar och gemensamma dokument', 'Bra länkar', and 'Webbplatsinnehåll'. The main content area displays a large photograph of a red wooden building with a sign that reads 'naturum'. The building is situated on a waterfront with several boats docked in the foreground. To the right of the main building, there is a smaller structure with a sign that says 'Restaurang'.

Välkommen till samarbetsytan för fastighetsförvaltning i skyddade områden!

Samarbetsytan är till dig som arbetar med fastighetsförvaltning, här finns möjlighet till samverkan inom området med andra handläggare på länsstyrelserna och m dokument och vägledning samt diskutera gemensamma frågor.

Ändringar

- [Förändringar kommer att presenteras på samverkansytan](#)
- En lista över vad som förändras mellan versionerna samt en läshänvisning kommer att lägga upp på samverkansytan
- Kom gärna med feedback och synpunkter
- Kontaktperson: anders.bussqvist@naturvardsverket.se

RU Ersättningsmark

- 25 000 ha icke skyddsvärd produktiv skogsmark, i huvudsak utanför det fjällnära området
- Ersättningsmark till enskilda markägare, allmänningsskogar och häradsallmänningar
- 13 600 ha är klara för överföring
- Diskussioner pågår om och var ytterligare mark ska utses
- Överföring av markerna till NV sker innan årets slut
- NV tittar på fastighetsförvaltningsbehov av dessa marker och hur det ska lösas
- No/Ns-områden kommer att följa med överföringen från Sveaskog – kan behöva inventeras/kontrolleras av berörd Ist för ev formellt skydd. Skydd och ev fortsatt NV-äggande får diskuteras från fall till fall
- Kontaktperson: birgitta.olsson@naturvardsverket.se

Långsiktig planering i en föränderlig värld

Långsiktig planering i en föränderlig värld

Det har hänt mycket de senaste åren...

- Pandemin, minns ni den? Stabslägen, handsprit, besökstoppar...
- Naturnära jobb, och sen inte
- Invasiva arter
- Krig i närområdet, ökad militär verksamhet
- Junitorka, och juliregn
- Väldigt lite pengar 2019, väldigt mycket pengar 2021-22, väldigt lite igen 2023...

Och det lär hända mer – klimat, konflikter, sjukdomar, budget...

- Vad är uppdraget, och hur sätter vi mål och prioriterar, för att jobba effektivt med de resurser som finns?
- Hur planerar vi effektivt och tydligt, men ändå flexibelt?
- Framtidsspaning och omvärldsbevakning, även om vi vet att det ändå kommer överraskningar

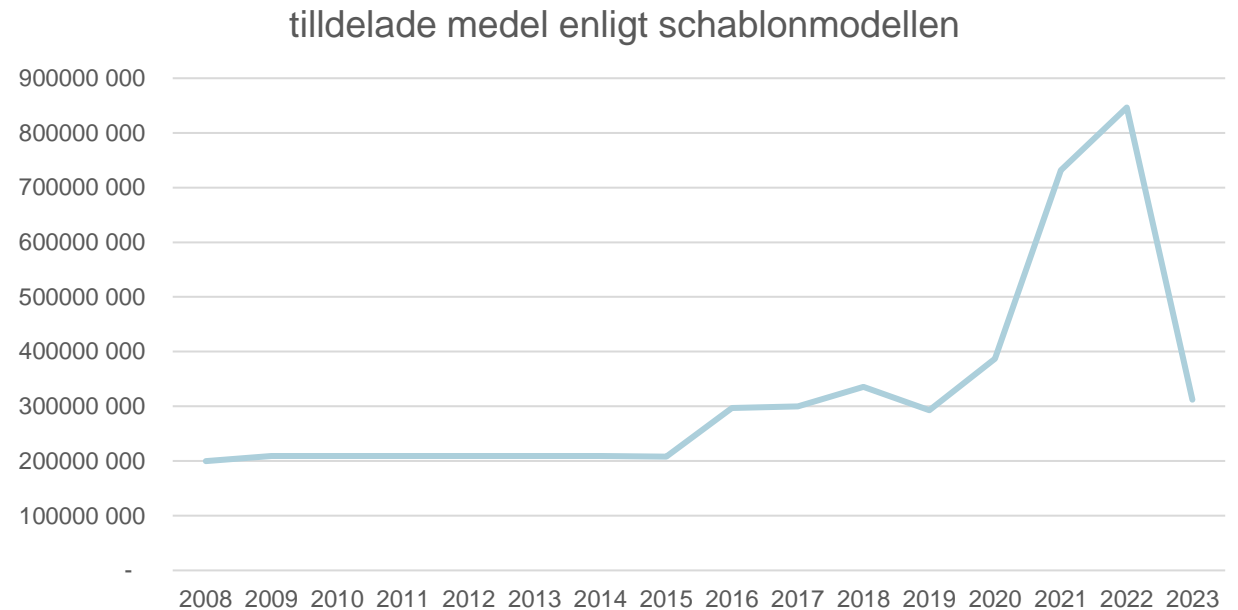
Budgetkonsekvenser och framtiden

Åtgärder? Behov för naturskötsel enligt PAF t ex mer än 200 mkr per år
anordningar, underhåll, besöksstryck, klimat

Långsiktighet??

Personal

Förändringar på NV

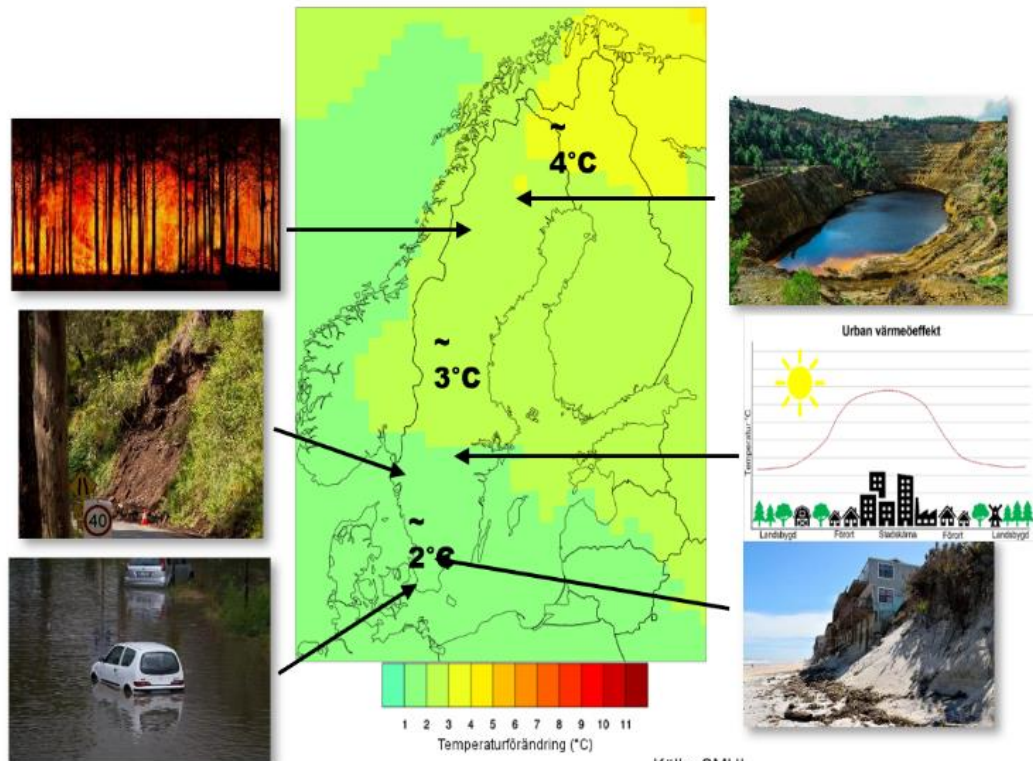
Gruppdiskussioner dag 1

Gruppdiskussioner

- Klimatperspektiv i förvaltningen (Kungsrummet)
- Samarbeten med ÅGP (grupprum 2)
- Uppföljning, nya SDF-krav, snabbvariant (Vip-rummet)
- Besöksmönster, pandemi mm (Grupprum 1)
- Budgetosäkerhet och konsekvenser (*alternativa finansieringskällor/modeller*) (Plenum)

Klimatanpassning i förvaltningen

Sverige vid +2°C global temperatur

Klimatförändringens påverkan på den skyddad naturen innebär en hel del oväntade konsekvenser:

- betesbrist vid torka,
- översvämningsskador,
- torkstressad skog,
- nya arter,
- etc.,
- etc.,

Förvaltarens ansvar

Skyldighet att vidta de åtgärder som krävs för att bibehålla eller öka syftet med skyddet.

- Dvs hantera dessa oväntade konsekvenser - *här och nu!*
- Förmåga att hantera oförutsedda händelser behöver öka i förvaltningen av skyddade områden.
- Planera för väntade konsekvenser på *längre sikt* – Vara proaktiva!

Dvs anpassa beslut och skötselplaner, fundera över avgränsningar områden, göra konsekvensanalyser för de naturtyper som ska skyddas samt hitta nya skötselmetoder när förutsättningarnas förändras.

Naturvårdsverkets handlingsplan för miljöarbete i ett förändrat klimat

Förvaltning av skyddade områden

- verka för en förhöjd **kunskapsutveckling** kring vilka skötselåtgärder som är bäst lämpade för att motverka negativa effekter,
- vägleda länsstyrelserna i arbetet med att ta fram **klimat- och sårbarhetsanalyser** för skyddade områden.
- kunskapen behöver också stärkas vad gäller vilka områden och naturmiljöer som är särskilt sårbara för klimatförändringar i syfte att möjliggöra en prioritering.
- [NV NY Handlingsplan-klimatanpassning-2023.pdf](#)

Vilka behov ser ni inom förvaltningen?

1. Exempel på klimatpåverkan på skyddade områden?
 2. Vad gör ni /borde ni göra för att hantera detta?
 3. Finns det hinder och utmaningar i denna hantering?
(Regelverk? Kunskap? Utförande?)
 4. Vad behövs för att komma över dessa hinder?
 5. Specifikt från NV (vägledning, stöd)?
- Vad behöver vi rusta oss med i **närtid**?
 - Vad behöver vi rusta oss med på **sikt**?
 - Övriga medskick?

Samverkan med ÅGP

Bakgrund

- Inget formellt gemensamt arbetssätt för ÅGP och förvaltning (av skyddade områden med förekomst av ÅGP-arter)
- Ansvaret för åtgärder för ÅGP-arter inom skyddade områden läggs på förvaltning (enligt ÅGP-beslut 2018)
(53 ÅGP med kategori OF = Områdesskydd och förvaltning)

Mål

- Ta fram riktlinjer för gemensamt arbetssätt för ÅGP och förvaltning – roller och ansvar tydliggörs
- Viktigt med delaktighet - arbetet sker tillsammans med Lst

Plan

- Start på förankring under 2023
- Kartlägga behoven, identifiera / prioritera frågeställningar

Svartfläckig blåvinge. Foto Pavel Bína

Samverkan med ÅGP

Diskussionsfrågor

- Vilka är utvecklingsområdena inom samverkan mellan ÅGP och förvaltning av skyddade områden?
- Vilka roller och ansvar mellan ÅGP och förvaltning av skyddade områden behöver tydliggöras?
- Skriftlig redovisning – **skicka till agp@naturvardsverket.se**
(skicka gärna in inspel även om ni inte deltar i dagens gruppdiskussion – viktigt underlag för oss!)
- Kontaktpersoner NV: Emelie Waldén (Skötselenheten), Pavel Bina (Artenheten)

Svartfläckig blåvinge. Foto Pavel Bina

Besökarförändringar, pandemi mm

Då

- Många besökare innan pandemin – naturturism på stark uppgång i Sverige
- Under pandemin – mycket högt besöksstryck
- Ofta besöktes redan välbesökta områden
- Nya målgrupper – fler naturovana, inga internationella turister
- Många utmaningar som skulle hanteras snabbt

Besökarförändringar, pandemi mm

Nu

- Besökstrycket har klingat av – men högre än innan pandemin
- Starkaste associationen till Sverige är vår vackra natur – naturen är en stark reseanledning. Naturturismen ökar
- Trendspaning:
 - Naturen en källa till hälsa
 - Tillgänglighet upplevelser för alla
 - Ge tillbaka – naturvård
 - Samhörighet – samlas kring olika intressen
- Aktiviteter som 'trender' – vandring, cykling, paddling, guidning
- Bättre rustade?

Trender inom naturturism

Längtan efter det lokala, personliga och hållbara

Upplevelser för alla

En källa för hälsa

Naturvård

Nya grupper med speciella naturintressen

Trender inom naturturismaktiviteter

Vandring
Den mest populära naturturismaktiviteten.
Det finns en stor spännvidd i intresse – allt från ultralopp till pilgrimsvandring.
Det finns även en spännvidd i hur resenärer vill bo – allt ifrån enkla kåtor i skogen till lyxigare boenden.

Cykling
Olika typer – som elcyklar, grusvägscyklar och downhill.
Att resa med cykel och ta med sig sin packning, alternativt köpa transport av den, är en trend.
Elcyklar gör det möjligt för personer med sämre fysiska förutsättningar att kunna hänga med.

Paddling
Flera sätt att hyra kajaker och kanoter, t ex via kajakomater.
Olika kombinationer av aktiviteter där paddling är grunden och en annan aktivitet som t ex stjärnskådning, matlagning läggs till ökar.
Nya sätt att ta sig fram på vatten har blivit mer populära, t ex Stand-Up-Paddling, (SUP).

Naturguidning
Den stora trenden i Europa handlar om att förstå och tolka naturen och kulturen.
Guidningen blir mer en dialog än en föreläsning mellan deltagarna och guiden.

Vinteraktiviteter
Toppturer är på stark uppgång. Resenärer söker sig alltmer till avskilda platser. Kontakten med naturen och med sitt inre lockar minst lika mycket som själva skidåkningen.

Besökarförändringar, pandemi mm

Diskussionsfrågor

- Hur ser besöksmönstret och besöksströmmarna ut nu till länets skyddade områden? Är de internationella besökarna tillbaka? Förändringar i målgrupper, informationsinhämtning, aktiviteter mm?
- Vilken betydelse tror/anser du/ni att skyddad natur har eller kommer ha för Svensk (natur)turism nu och för den nära framtiden? Kan vi ta fasta på något i trenderna?
- Mindre grupper ska diskutera frågor.
- Samling sen i stor grupp för att reflektera över svaren tillsammans

Uppföljning av naturvärden

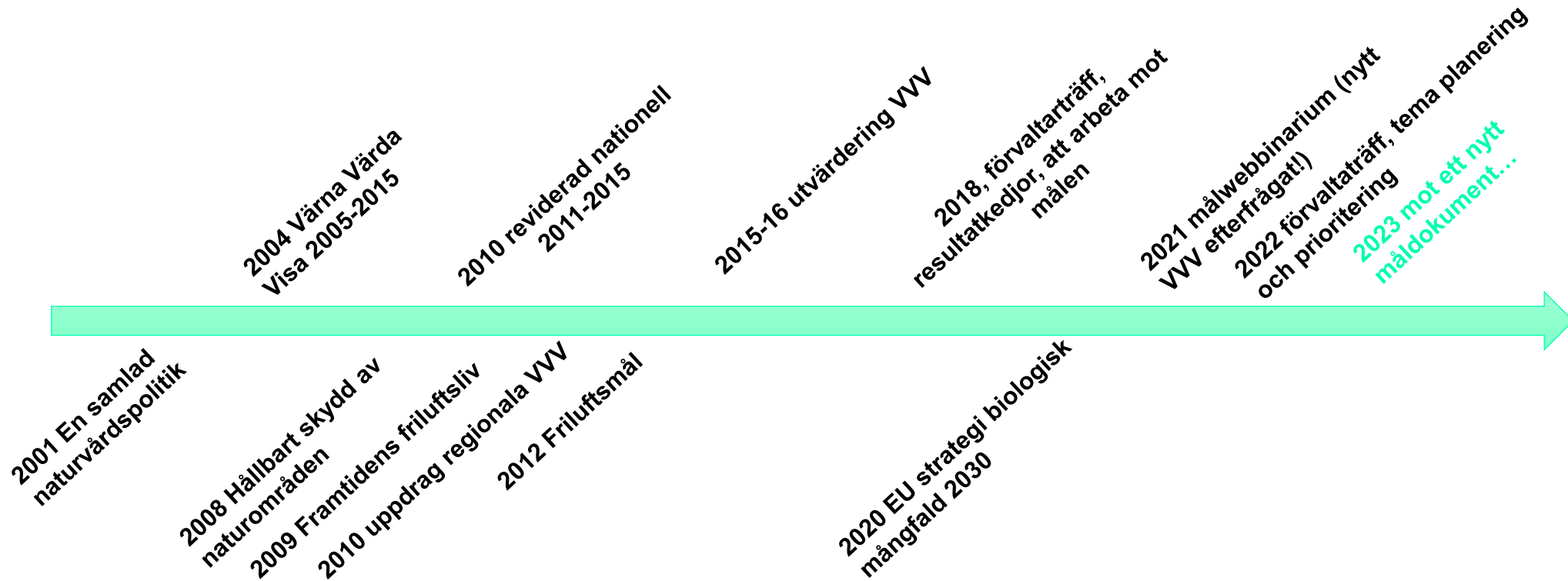
Vad är läget, vad behöver göras?

- Bakgrund: Nuvarande uppföljningssystem drygt 10 år, Skötseldos m.m.
 - Aktuellt:
 - Nytt EU-format för Natura 2000-information (SDF) snart
 - Uppdatera regelbundet
 - Prioriterade åtgärdsplanen m.m.
- Ökande krav att veta aktuellt läge och åtgärdsbehov
- ”Snabbuppföljning” och NNK ska utvecklas

Måldokument/ramverk

Mål och prioriteringar - vi har pratat om det här ett tag...

Några budskap

Förvaltarträff 2018, övergripande reflektioner

- Tydligt att man vill ha ett VVV, behovet finns, måste nog regionalisera för att få genomslag.
- Effekter snarare än aktiviteter = intressant.
- Modeller istället för konkreta mål var också intressant förslag.

Målwebbinarie och dialogmöten 2021:

- Tidigare nationella Värna vårda visa är saknat. Viktigt med nationell & regionala prio/strategi,
- Viktigt att det finns något sammanhållande nationellt, som regionala prio sedan kan bygga på. Hela kedjan behöver hänga ihop – från EU till nat till reg prio.
- Strategi behöver vara på övergripande nivå, NV ska inte gå in i detaljer
- särskilt för naturvårdande skötsel är prio jätteviktiga. Det centrala är att få verktygen för mål och prio – inte noggrant formulerade dokument som hamnar i bokhyllan.
- avvägning naturtypsskötsel-friluftsliv viktig

Förvaltarträff 2022: Diskussion prioriteringar och behov på nationell och regional nivå

Naturvårdsverket prioriterad insats 2023 (-24)

- **Ta fram nationellt måldokument!**
- Ska kunna fylla en funktion liknande VVV, men vara aktuellt och anpassat till nuvarande behov och förutsättningar.
- Utgå från målåret 2030, och bygga på underlag som lagkrav enligt Art- och habitatdirektivet, förväntade krav enligt förslaget om förordning om restaurering av natur, PAF, underlag till utfästelser för biologisk mångfald 2030, miljömål, friluftsmål och friluftsstrategi mm.

Det bör:

- Ge en tydlig inriktning och "ramverk" för förvaltningen av skyddad natur
- Visa en tydlig vision/målsättningar för arbetet i skyddade områden som bidrar till starkare gemensamt arbete mot nationella mål
- Klargöra övergripande prioriteringar mellan och inom olika uppdrag/områden/åtgärder
- Ange vilka åtgärder som behövs på en övergripande nivå för att nå målen, och klargöra rollfördelningen mellan aktörer när det gäller åtgärdsbehov/förslag.
- Ge en grund för uppföljning, rapporteringar och kunskapsuppbyggnad

Samråd och dialog

- I ett första steg planeras framtagandet ske internt inom Naturvårdsverket genom
- sammanställning av kunskapsunderlag **pågår**
- anteckningar från olika dialoger som förts med förvaltarorganisationer angående behov och önskemål. **Pågår/finns**
- Intern input (WS eller annan form) **till hösten**

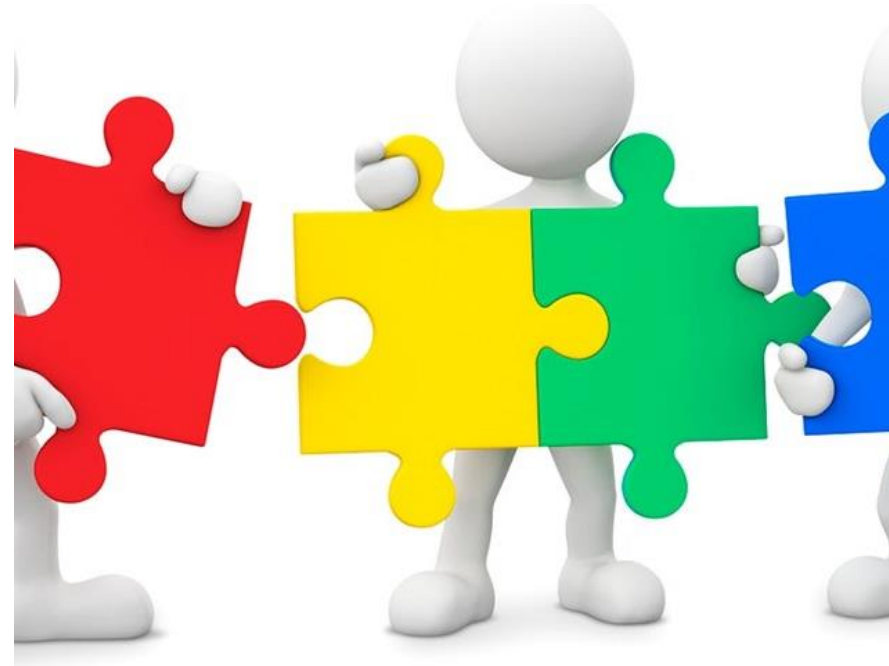
Därefter kan förslaget samt eventuella fokusfrågor tas upp på lämpliga webinarier/träffar (som förvaltarträffen). Om det bedöms som nödvändigt, kan även en arbetsgrupp med deltagare från förvaltarorganisationer tillsättas. När ett utkast till ramverk/dokument finns framtaget, bör det skickas på remiss till förvaltarorganisationer samt till andra viktiga intressenter.

Tidplan

- inleds under början av 2023
- bör vara klart, inklusive att ett förslag hunnit remitteras och sedan slutberbetas, under kvartal 2 2024.

Vad händer nu?

- Naturvårdsverket kommer under hösten organisera arbete med att ta fram ramverk och mål
- Uppdraget ges tydligare struktur genom:
 - Processen förtydligas
 - Samverkan med länsstyrelserna klagörs (vad tycker ni om lämplig form?)
 - Ev justering resurser och tidplan

”Måldokument”, några prel inriktningar

Efterträdare Värna Vårda Visa – men tydligare kopplat EU-åtaganden

- Beskriva ramverk – med utgångspunkt i internationella åtaganden, miljömål och regelverk, begreppsapparat (till stor del förtydliga vad som redan gäller).
- Nationellt beskrivna övergripande mål
- Åtgärdsbehov hos olika aktörer, tidsatta
- Beskrivning resursbehov
- Övergripande prioriteringar

Slutsatser – viktiga delar

Vi behöver ha gemensam bild av uppdrag och åtaganden, gemensamma begrepp och tolkningar

- **Ramverk** - något att hålla sig i!

Vi behöver identifiera de mest angelägna resultat som behöver nås på kort sikt (t ex till 2030) så vi gemensamt kan rikta kraften för att nå resultat

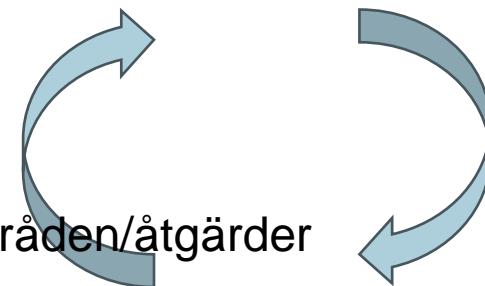
- **Mål** – för riktningen

Vi har behov av att klargöra övergripande prioriteringar mellan och inom olika uppdrag/områden/åtgärder

- **Prioriteringar och åtgärdsbehov** – för planeringen

Vi behöver veta vad vi gjort, och vad det lett till, och ensa termer och begrepp – som grund för gemensamma analyser uppföljning, rapporteringar och kunskapsuppbyggnad

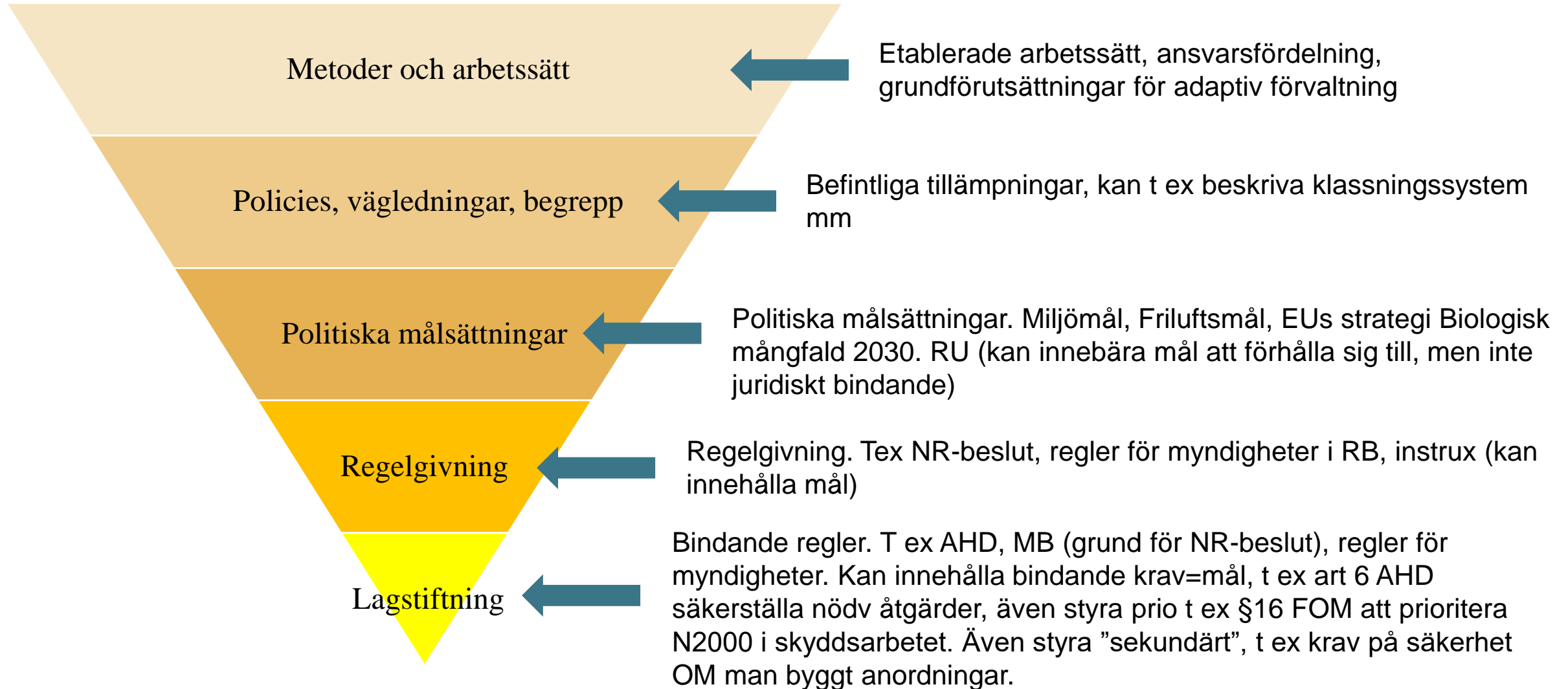
- **Resultatanalys och uppföljning** – för att veta vartåt vi rör oss

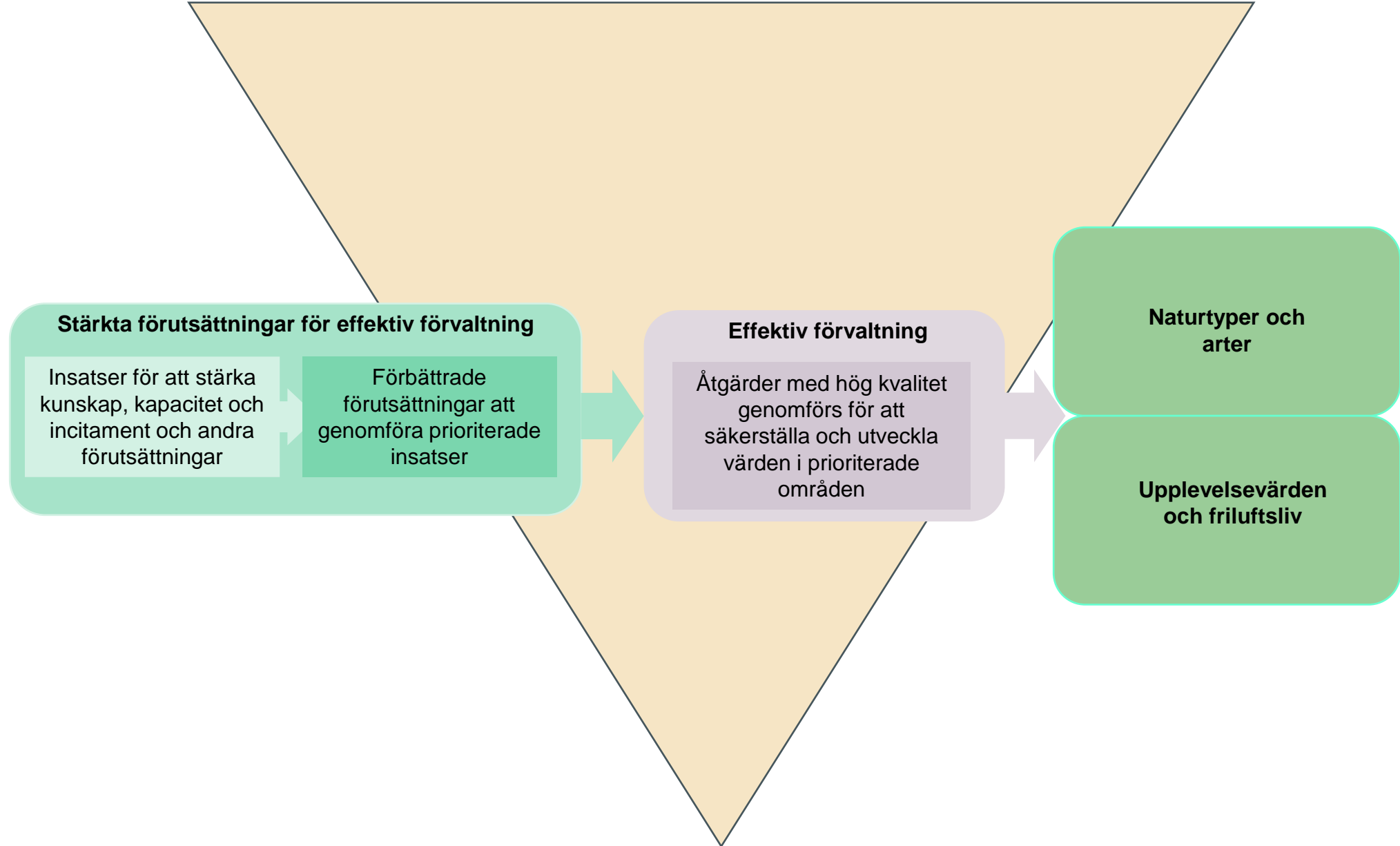
Utgångspunkter

- Bindande åtaganden enligt internationell/EU-lagstiftning (Art- och habitatdirektivet, Fågeldirektivet, Vattendirektiv)
- Andra internationella mål och åtaganden
- Miljömål och politiskt satta mål
- Nationell lagstiftning, befintliga regelverk och styrmedel
- Förvaltningen roll och uppdrag, mandat

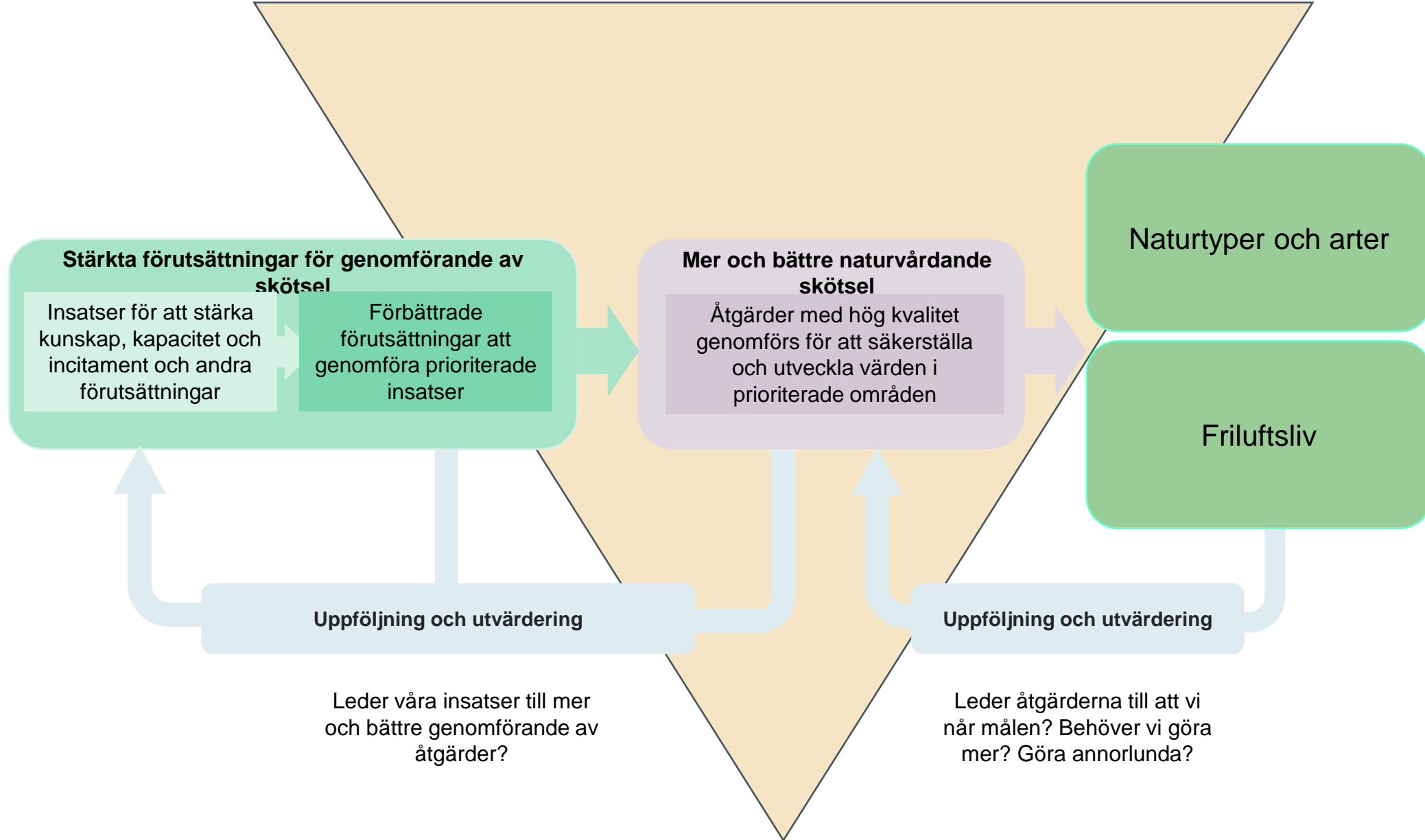
Ramverket (till stor del redan på plats, men kan behövs förtydligas)

Ramverk och mål

Vår projektmodell

Mål

- Nationellt förtydligade, övergripande mål bidrar till att beskriva:
 - Vad vi ska uppnå, inom en viss tidsram
 - åtgärdsbehov hos olika aktörer för att nå dit
 - underlag för prioriteringar
- Genom gemensamt identifierade/satta mål kan vi:
 - Öka effektiviteten i arbetet med skyddad natur
 - Identifiera åtgärdsbehov hos olika aktörer – och i vilken ordning de behöver utföras
 - Få stöd för nationella och regionala prioriteringar
 - Klargöra hur långt vi kan komma med tillgängliga resurser
- Mål behövs på flera nivåer – i återkopplande process med prioriteringar

Prioriteringar, utgångspunkter

- Prioriterade värden (internationella åtaganden, nationella prio)
- De skyddade områdenas roll och förutsättningar
- Åtaganden/skyldigheter Natura 2000
- Mål enligt beslut och skötselplaner
- Risker för förluster av värden på kort eller längre sikt
(1 bevara, 2 restaurera 3 bygga upp)
- Förutsättningar att förbättra tillstånd - utfästelser

Åtgärder

- Åtgärder – det som faktiskt ger resultat! Vad är det vi behöver göra för att:
 - Komma framåt?
 - Inte tappa?
 - Veta vad vi gör, behöver göra, har gjort?
 - Nationella behov?
 - Regionala nivå?
- Modell som ger stöd även när resurserna förändras.

Vad har mer gjorts nationellt?

- Underlag till regeringskansliet för utfästelser enligt EU strategi biologisk mångfald 2030
- Konsekvensanalys åt Regeringskansliet av förslag till förordning om restaurering natur
- Besöksklassning fortsatt arbete
- Riksrevisionen granskningsuppdrag

Natura 2000 och förvaltning

Natura 2000 – ska prioriteras i förvaltningen

- Artikel 6.1 AHD:

” För de särskilda bevarandeområdena skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för bevarande, vilket om så krävs innefattar utarbetande av lämpliga skötsel- och förvaltningsplaner särskilt för områdena eller integrerade i andra utvecklingsplaner, samt lämpliga lagar och andra författningar eller avtal, som motsvarar de ekologiska behoven hos de livsmiljötyper i bilaga 1 och de arter i bilaga 2 som finns i områdena.”

- §16 Förordningen om områdesskydd:

” Myndigheterna ska prioritera skyddsarbetet för de områden som har förtecknats enligt [15 §](#). Inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett område förtecknats. I fråga om sådana områden som avses i [15 § andra stycket 1-3](#) ska myndigheterna särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter. Särskild hänsyn ska tas till prioriterade arter och prioriterade livsmiljötyper.”

- 2023 Uppsala
- 2022 Västra Götaland
- 2020, 2021 *Coviduppehåll*
- 2018 Skåne
- 2016 Skyddad Natur, Naturvårdsverket
- 2015 Västmanland
- 2014 Västernorrland
- 2012 Kalmar
- 2011 Värmland (Karlstad) inkl ÅGP

- 2010 Jämtland (Vålådalen)
- 2009 Halland (Varberg)
- 2008 Gotland (södra)
- 2007 Kronoberg (Växjö)
- 2006 Västerbotten (Lycksele)
- 2005 Skåne (Kristianstad)
- 2004 Södermanland
- 2003 Östergötland
- 2002 Naturvårdsverket (Tyresta)?
- 2001 Naturvårdsverket?

Besöksklassning

Besöksklassning

2022-2023

1. Klarhet i NV/Ist roller, ansvar, uppdrag och riktning i arbetet –utifrån Friluftsmål och andra styrande eller vägledande dokument.
Vidareutveckla därifrån för skyddad natur.
 - Resultatkedja utarbetat - klart
2. Analysera och utvärdera länsstyrelsernas klassning/kategorisering av områden
 - Klart våren 2023
 - Utarbeta ensad vägledning – pågår (klart under 2023)
 - 7 representanter från länsstyrelserna samt remiss alla Ist
3. **Riktning och mål:** Vad 'ska' vi uppnå med vårt arbete på nationell/regional/objektsnivå – mål, effekter, osv.
 - Ramverk
 - **Prioriteringsstöd** Målbaserat /

Analys av befintligt besöksklassnings system

Med besöksklassningen som

utgångspunkt (Syfte)

- Göra en första prioritering av områden som innebär att:
 - Ambitionsnivåer tydliggörs för förvaltningen. Satsa resurser klokt.
 - Skapa tydligare förutsättningar och möjligheter att bidra till ett inkluderande friluftsliv.
 - Bidra till att kunna erbjuda ett brett spektrum av rekreationsmöjligheter och aktiviteter i en mångfald av naturmiljöer
- Koppla tydligare målsättningar och

Resultat

- **Övergripande noteringar**
- Motiv för klassningssystemet
- Utgångspunkter för klassningssystemet

Övergripande resultat

- Alla län har någon form av klassningssystem
- Systemen främst sprungna ur egna praktiska behov, med inspiration främst från andra länsstyrelsers arbete
- Få referenser till styrande och vägledande dokument (VVV + R 6562)
- Inga referenser till friluftslivsrelaterade forskning.
- Länen tycker att systemen hjälper dem (oavsett antal klasser)
- 3-5 klasser, med vissa variationer
- De flesta saknar tydliga motiv för val av antal klasser
- Mer som förenar systemen än skiljer dem åt

...fortsättning övergripande resultat

- Klasserna kommer med beskrivningar för vad som ska uppnås
- Störst fokus på fysisk tillrättaläggning, tillgängliggörande och andra mätbara kvaliteter
- Pyramidstruktur med störst andel skyddade områden med lite förvaltningsbehov och därefter minskad andel och vice versa
- Det förekommer diskussioner om klassning i samband med att beslut fattas
- Förekommer samarbeten med kommuner – flera ser eller vill se till det totala utbudet
- Viss oro för att ett ensat system ska innebära merarbete eller stora förändringar i deras sätt att arbeta

Resultat

- Övergripande noteringar
- **Motiv för klassningssystemet**
- Utgångspunkter för klassningssystemet

Motiv för klassningssystemet

- **Praktiska motiv**

Exempelvis - Ger ett målinriktat, systematiskt och resurseffektivt förvaltningsarbete (lättare att planera och prioritera befintliga och nya områden)

- **Besöksrelaterade motiv**

Exempelvis - Befolkningen varierar i behov och preferenser – klassningssystemet ger en bredd i utbudet. Ökad tillgänglighet

- **Nyttorelaterade motiv**

Få referenser och resonemang till vilken samhällsnytta friluftslivet ska bidra.

Utgångspunkter för klassningssystemet

- Biofysiska aspekter
- Rumsliga aspekter
- Aspekter relaterade till tillrättläggning och tillgänglighet
- Upplevelserelaterade aspekter
- Övrigt de förhåller sig till vid klassningen

Biofysiska aspekter och upplevelserelaterade aspekter

- Naturtyp
- Områdets karaktär
(topografi och andra
naturgivna förutsättningar)
- Områdets känslighet

Rumsliga aspekter

- Rumslig fördelning av klasser.
- Närhet/avstånd till tätorter/befolkning.
- Läge i förhållande till andra skyddade områden (ibland inklusive kommunala) i närområdet/kommunen/län

Möjliggörande aspekter

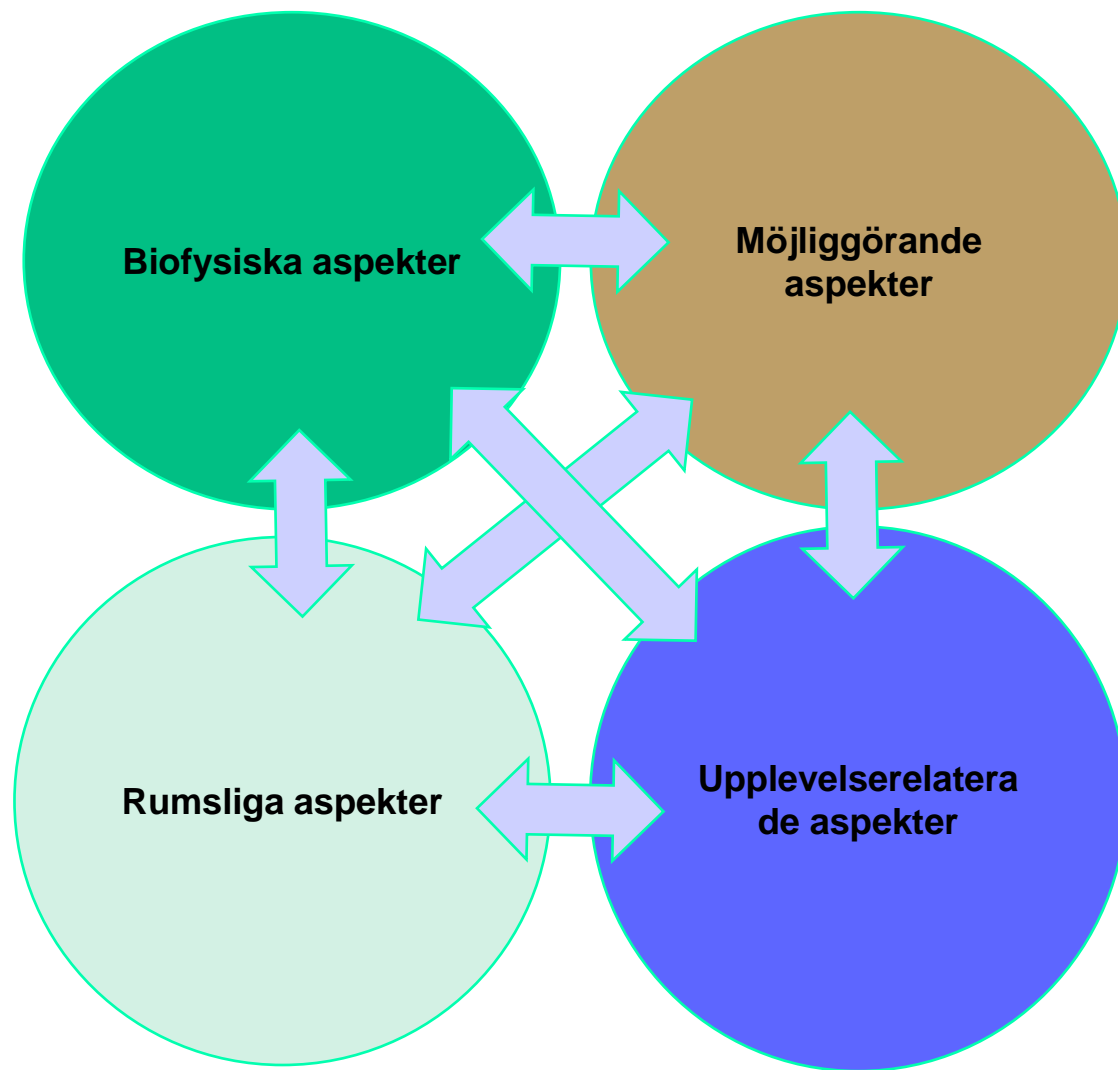
- Fysiskt tillrättaläggande (infrastruktur och faciliteter on site)
- Informationsinsatser (on & off site). Vägvisning, ledmarkering
- Infrastruktur, transportmöjligheter och stödjande funktioner (off site)

Upplevelserelaterade aspekter

- Naturvägledning
- Upplevelsevärden
 - Det som människor redan lockas av i området – i den mån de vet det.
 - Det som förvaltningen ser som viktigt att lyfta fram/erbjuda

Exempel upplevelsevärden

- "Utsiktspunkter, geologiska formationer, sjöläge eller annat som har en lång tradition av att locka besökare." Dalarnas län
- "Spektakulära besöksmål: Skyddad natur som erbjuder en ovanlig företeelse; en unik naturtyp, ett naturfenomen eller utgör ett område med en extra speciell historia." Jämtlands län
- "Kulturhistoriska, geovetenskapliga, botaniska upplevelser, fågelskådning, utsikt, vildmarkskänsla och tystnad, dagsutflykt (ett område värt att åka till för att under flera timmar bedriva friluftslivsaktiviteter; troligen tar en besökare också matsäck med sig)" Jönköpings län
- "Stillhet (möjlighet uppleva tystnad), social samvaro (laga mat, ha picknick), vyer och öppet landskap, naturvetenskap och naturvärden (geologi, arter, mångfald), vildmarkskänsla (ursprungligt, känsla av att vara långt från civilisation), estetisk natur (färger, former), kulturarv (fornminnen, biologiskt kulturarv, historisk plats)." Södermanlands län

Aspekterna
överlappar
och relaterar
till varandra
på flera sätt

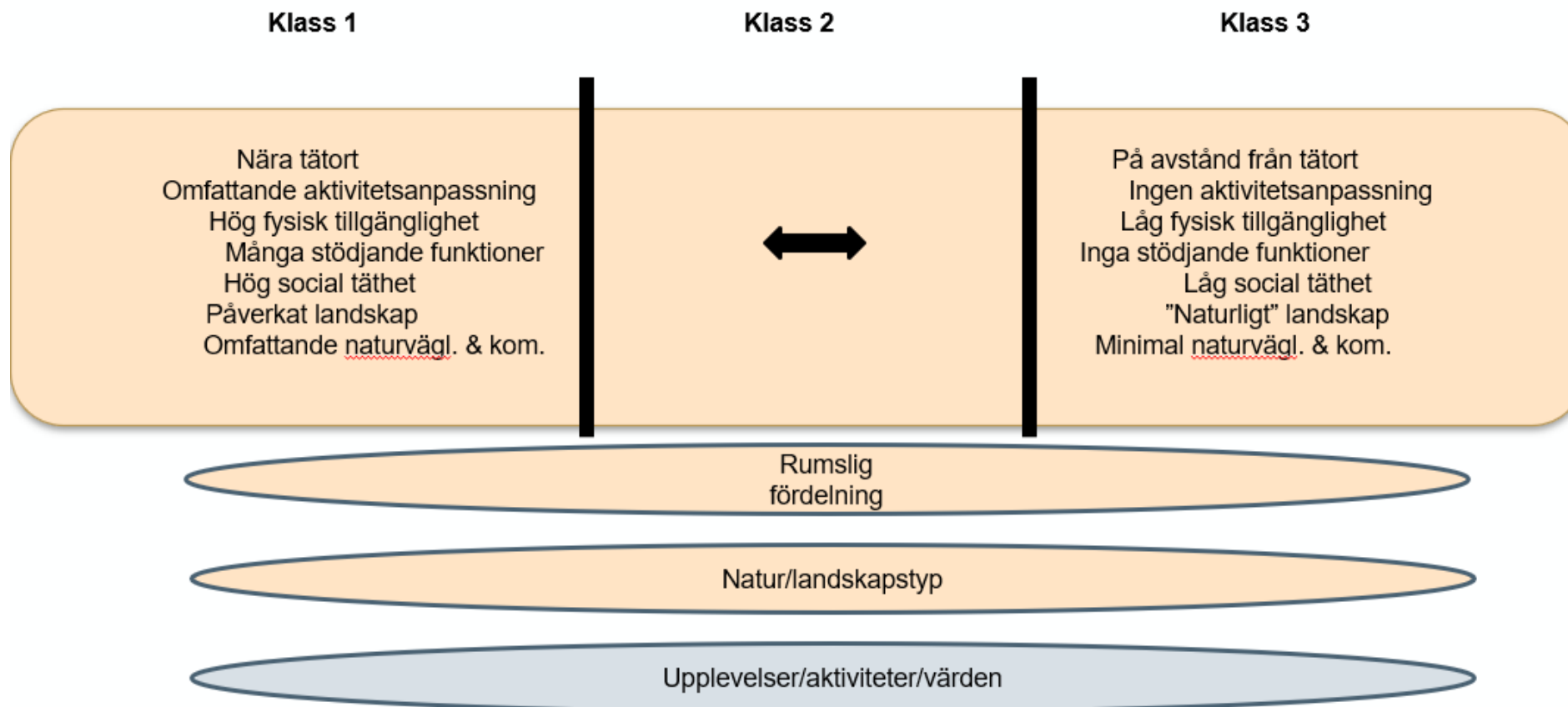
Övrigt Ist förhåller sig till vid klassning

- Områdets syfte och beslut
- Besökstryck (befintligt och framtida)
- Befintliga skyddade områden i närområdet/kommunen/länet och vilka klasser de tillhör
- Resurser (befintliga och framtida)
- Markägares åsikter
- Besökargruppens karaktär
- Möjligheter till tillsyn

Biofysiska kvaliteter	Rumslig kvaliteter	Kvaliteter relaterade till tillrättaläggning och tillgänglighet	Upplevelserelaterade kvaliteter
Landskapstyp/naturtyp	Avstånd till tätort/befolkning	Nivå av tillrättaläggning tillgängliggörande (infrastruktur, faciliteter, information etc.)	Nivåer och form av naturvägledning
	Avstånd till andra skyddade områden av olika klasser	Nivå av orördhet (följer av ovan)	Typ av naturvägledning (innehåll)
	Fördelning av områden mellan administrativa avgränsningar (kommuner)	Nivå av aktivitetsanpassning	”Upplevelsevärden”
		Nivå av stöd och typ av stödjande funktioner	
		Nivåer av social täthet/interaktion	

Kvaliteter som klasserna är uppbyggda av

Principskiss för klassningsstruktur

Fortsättning

- Utifrån analysen påbörja en ensad struktur
- Diskutera frågeställningar
 - Förvaltarträff
 - Internt/externt (Ist representanter)
 - Myndighetsmöte friluftsliv
- Remissversion ensad klassning Ist

Gruppdiskussioner dag 2

Introduktion gruppdiskussion friluftsliv

Analysen av besöksklassningen visar att friluftslivets nyttor ges begränsat med utrymme, och hur dessa ska nås. Nyttor kan uttryckas som *värden för människors välbefinnande*. Nyttor som nämns i analysen och som lyfts i besöksklassningen är:

- Psykisk och fysisk hälsa/folkhälsa
- Kunskap & Miljömedvetenhet (förståelse för värdet av naturskydd)
- Integration
- Regional utveckling (involvering av lokala naturturismföretag)

Diskussion

Är vissa av dessa nyttor viktigare att fokusera på än andra i skyddade områden? Hur arbetar vi idag för att bidra till dessa nyttor? Hur skulle vi kunna utveckla arbetet och bättre främja dessa nyttor?

Introduktion gruppdiskussion naturskötsel

Periodokument, principer

Utfästelser – nationella analyser ansvarsmiljöer SE, ansvarsmiljöer SKO

(Analyser inför restaureringslag)

Grundprinciper

1: **Bevara** befintliga värden biologisk mångfald (hindra försämring genom att stoppa skadliga åtgärder (skydd) – eller passivitet (skötsel)

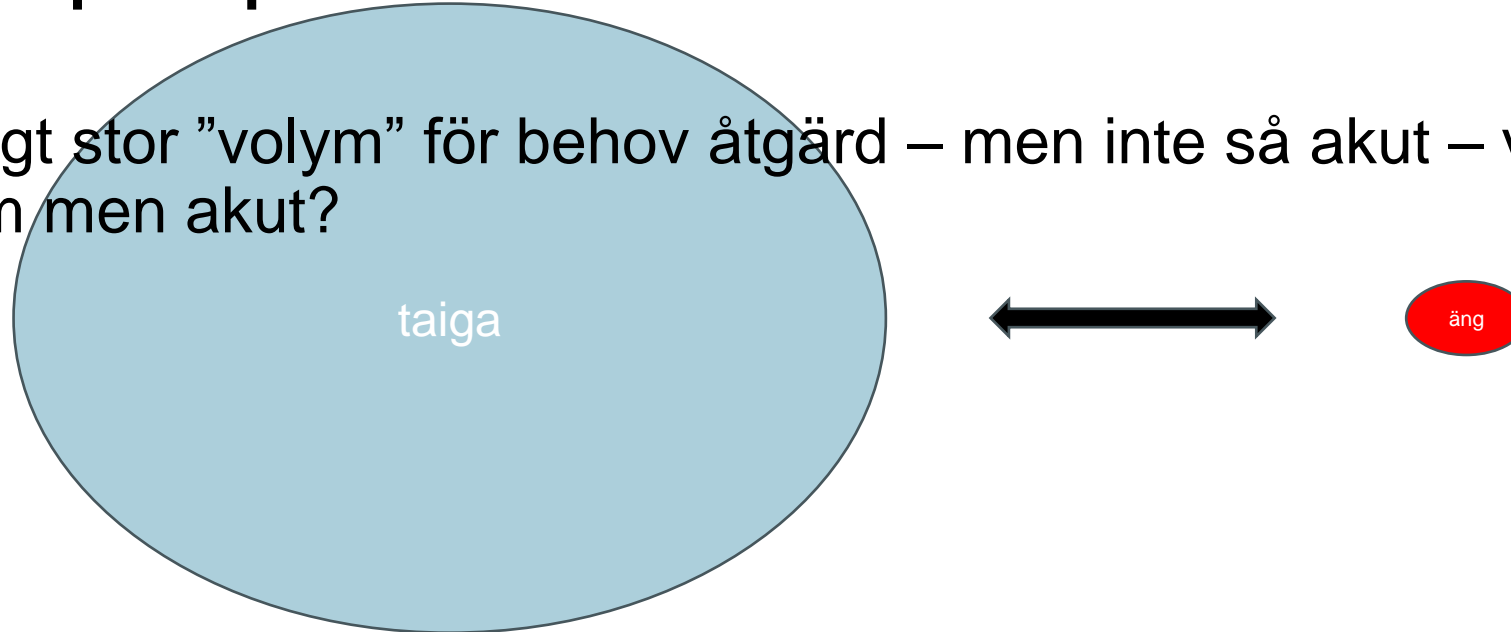
2: **Återställ/restaurera** befintliga värden som håller på att försämrans

3: **Återskapa eller nyskapa** värden

Prioriteringen kan behöva modifieras i enskilda fall t ex p g a akut för hotbild arter, det finns förstås också nyanser – t ex kring kvalitetskraven man vill ha för utförandet av ”bevara”

Grundprinciper – inte så enkelt

Väldigt stor ”volym” för behov åtgärd – men inte så akut – vs liten volym men akut?

Kvalitet vs kvantitet? Bete på stora arealer men med svag styrning, eller skräddarsydd hävd på små?

Nödvändiga grundförutsättningar att bevara? En entreprenör eller bonde som gått i konkurs ett år, finns inte tillgänglig nästa

Utfästelser

I maj lämnade Sverige in sina "utfästelser" om vad vi åtar oss att göra när det gäller att åstadkomma förbättrad status/trend för ett antal naturtyper eller arter till 2030, och för "stoppad försämring".

Utfästelserna byggde på bedömningarna i PAF 2021, och utgår från den resurstillgång som fanns då, inte nuvarande budget.

Utfästelserna omfattar naturtyper eller arter där trend/status utan ökade resurser skulle kunna förbättras till 2030, dvs att de naturtyper som har en mer svårpåverkad trend, inte nämns – men inom Natura 2000 har vi ju fortfarande kvar våra krav för dem enligt artikel 6 AHD – och de kraven är bindande.

I underlagen till Rk inför utfästelserna gjorde NV även bedömningar av särskilda ansvarsmiljöer och arter för Sverige, och för skyddade områden.

Restaureringslag

Under 2022 tog NV fram fördjupade underlag om tänkbara åtgärdsbehov kopplade till krav i förslaget till förordning om restaurering av natur.

I underlagen ingick vissa särskilda bedömningar när det gällde restaureringsmöjligheter i skyddade områden – särskilt för skog.

Enligt den version som EU-parlamentet röstade för i juli, så har kraven på åtgärder utanför Natura 2000 sänkts kraftigt, och fokus är tydligt mot att genomföra åtgärder i Natura 2000.

Frågor naturskötsel

- Hur tar vi detta (analyser, behoven enl PAF) vidare – för att få jobbet gjort?
- Hur prioriterar vi mellan behov – naturtypsvis/geografiskt (olika behov olika trakter)?
- Vad är de viktigaste åtgärderna på nationell nivå – för att ni ska komma vidare med mål/prio/åtgärder regionalt?
- Om resursbrist - Vad kan vi prioritera ner nationellt/regionalt?

Prio enl PAF, våtmarker

Hydr rest 7110, 7140, 7230, 7160, 7220

R hydrologi 32 000 ha/7 år

Åtgärda vandringshinder 37 st/7å

Återskapa grodvatten 70/7 år

Löpande bete/slätter (7230)

Slätter 300 ha/å

Bete 1440 ha/å

Röjning och återuppt bete/slätter 7230 i B och K reg

R 723 ha/7 år rikkärr 7230

Röjning 8000 ha/7 år

Planering, beakta GI, avr omr osv.

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

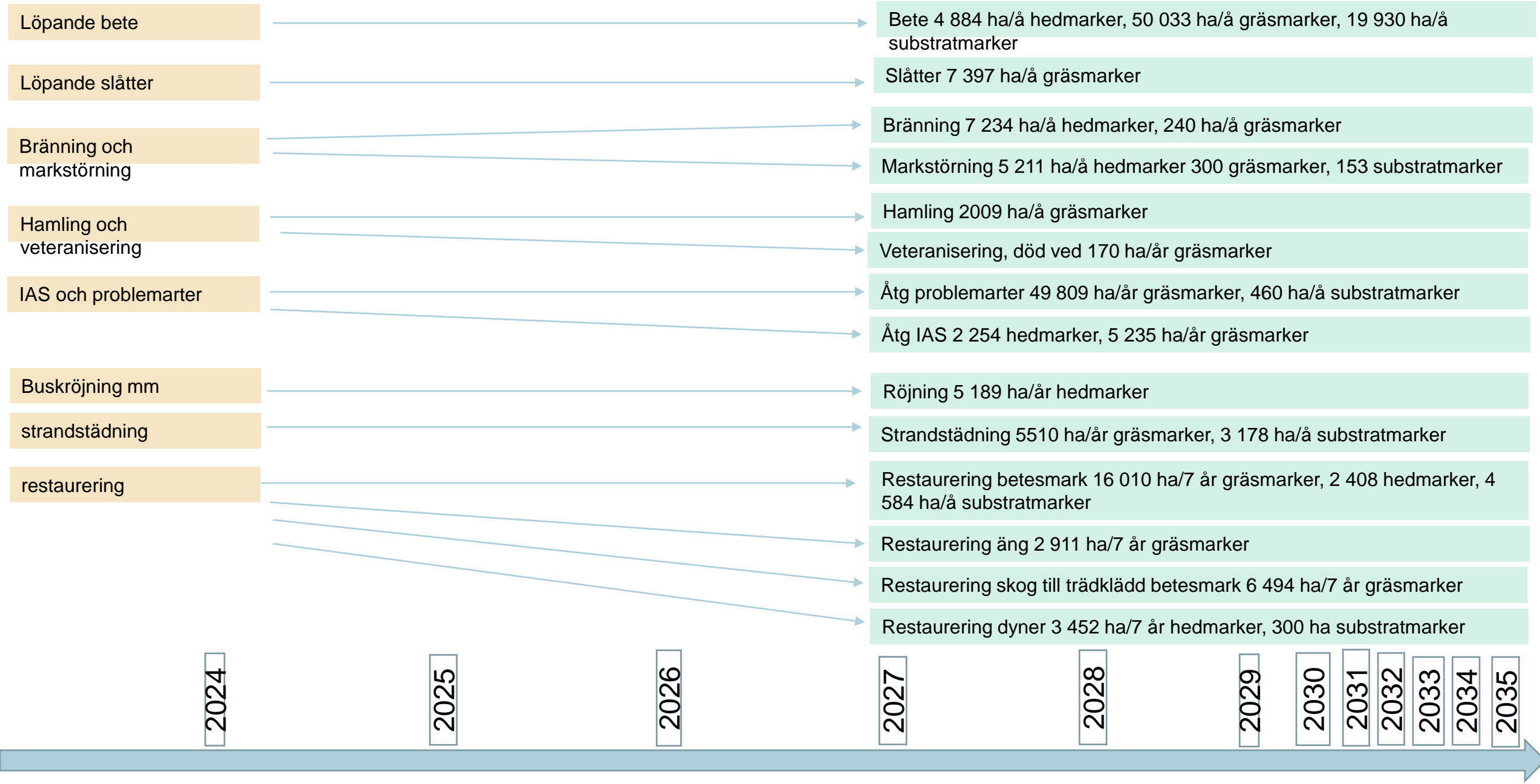
2033

2034

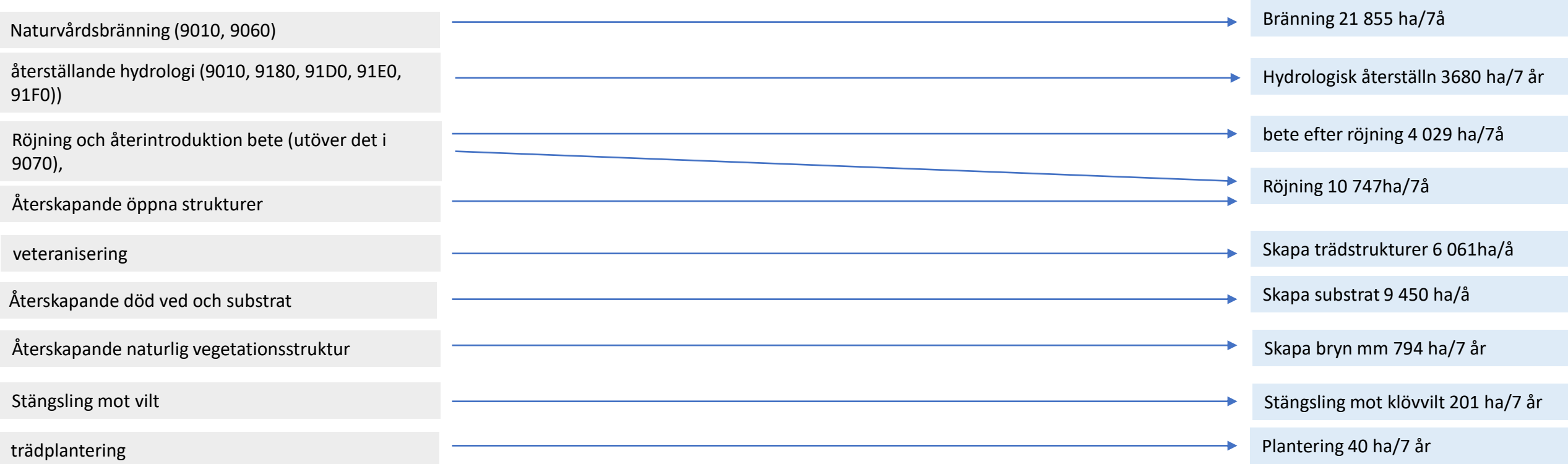
2035

Prio enl PAF, gräs o hedmarker

Prioritet PAF, skogsmarker

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

Strategi för natur- och kulturvårdande skötsel av skog

Natur- och kulturvårdande skötsel av skog

Nationell strategi för skötsel av
formellt och frivilligt avsatta skogar
till 2030

INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

SVERIGES
MILJÖMÅL

Frågan är inte ny

Skogspolitiska utredningen 2004

FU 2007 Levande skogar

Skogsstyrelsens strategi för naturvårdande skötsel 2010

Naturvårdsverkets vägledning om skötsel 2013

Skogsstyrelsens handledning för naturvårdande skötsel 2014

NV och SKS gemensam avsiktsförklaring 2017

Gemensam nationell strategi 2023

Tabell 17.1 Kostnader för olika skötselformer samt kostnader för en tioårsperiod för det framtida skötselbehovet fördelat per skyddsform (exkl. kostnader för att administrera skogsarbetet)

Skötselform	Kostnad/ha (kr)	Naturreservat (mkr)	Biologisk skyddsområde (mkr)	Naturvårds-antal (mkr)	FÅ-storleksklass (mkr)	FÅ-omskogsbruk (mkr)
Ta bort gran/fir- och lockskog	3 000	30-60	8-9	25-30	-	-
Blånäring	4 000-20 000	30-70	0,2-0,4	10-20	15-25	-
Tillskaps död vid	2 500	15-20	2,5-3,75	15-20	6	-
Återställning av hydrologi	3 000	1,5-3	0,3-0,45	3-5	-	-
Omställning av skötsel av agnara vård	0	100-160	0	-	-	-
Skiftet av skötsel	5 000	5-15	-	-	-	-
Vård	700	-	-	-	-	-

Här anges ingen kostnad för den för att tillgodose behöva dock medräknas vissa kostnader. Kostnaderna var högre i skogarna i Väst.

6.3 Skötsel av formellt skyddad och frivilligt bevarad skog
 6.3.1 Förslag till delmål
 Under perioden 2011 - 2020 ska den skogsmark som behöver skötsel skyddade områden och frivilligt bevarade områden ges erforderlig

SKOGSSTYRELSEN

1.1 Skötsel i naturvårdande skog i samband med tillaggsdöd av naturreservat

Reviderat av utredningen i Skogsstyrelsen (2010) i samband med tillaggsdöd av naturreservat. Utredningen har tagit hänsyn till de senaste årens utveckling inom skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Skogsstyrelsen har tagit hänsyn till de senaste årens utveckling inom skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Skogsstyrelsen har tagit hänsyn till de senaste årens utveckling inom skogsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Förvaltning av skogar och andra träd bärande marker i skyddade områden

Naturvårdande skötsel av skog och andra träd bärande marker

NYHET 2017-01-13
 Ökat fokus på naturvårdande

Nu har Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tillsammans ökat fokus på frågan om naturvårdande skötsel i skog och andra träd bärande marker.

SKRIV UT DELA KONTAKT LYSNA

AVSIKTSFÖRKLARING

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har skrivit en avsiktsförklaring om naturvårdande skötsel i skog och andra träd bärande marker. Avsiktsförklaringen beskriver de gemensamma målen och åtgärder som ska vidtas för att säkerställa en god naturvårdande skötsel i skog och andra träd bärande marker.

INSATSER FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR

SVERIGES MILJÖMÅL

Ett uppdrag från Miljömålsrådet

Programområdet för Grön infrastruktur

- Mätbara positiva förbättringar i bevarandestatus för naturtyper och arter
- Stärka implementeringen av regionala handlingsplaner för grön infrastruktur

Övergripande mål för projektet

- att i samverkan med berörda aktörer (dialogprocess) ta fram en nationell strategi för natur- och kulturvårdande skötsel av skogar avsatta för naturvårdsändamål
- underlag för att prioritera åtgärder som bidrar till bättre bevarande av arter och naturtyper som stärker skogslandskapets gröna infrastruktur.
- vid behov föreslå nya styrmedel
- dialogen är en del av leveransen

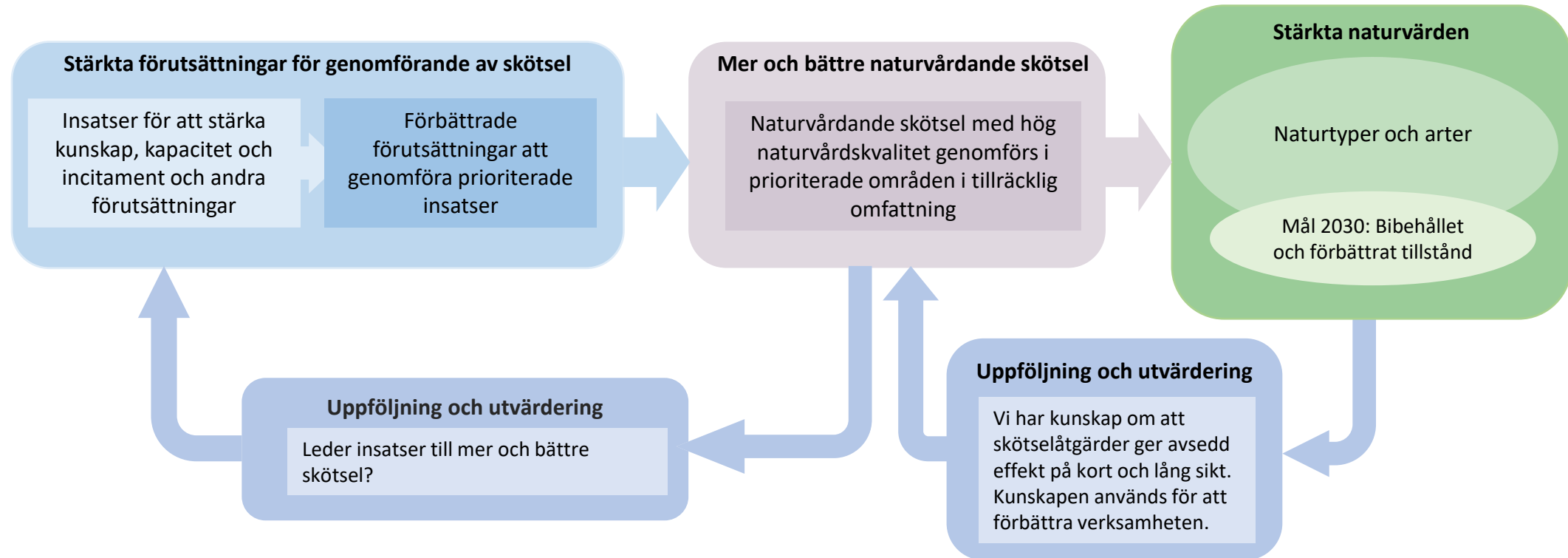

Insatser för **Grön infrastruktur**

En strategi med sikte på målet

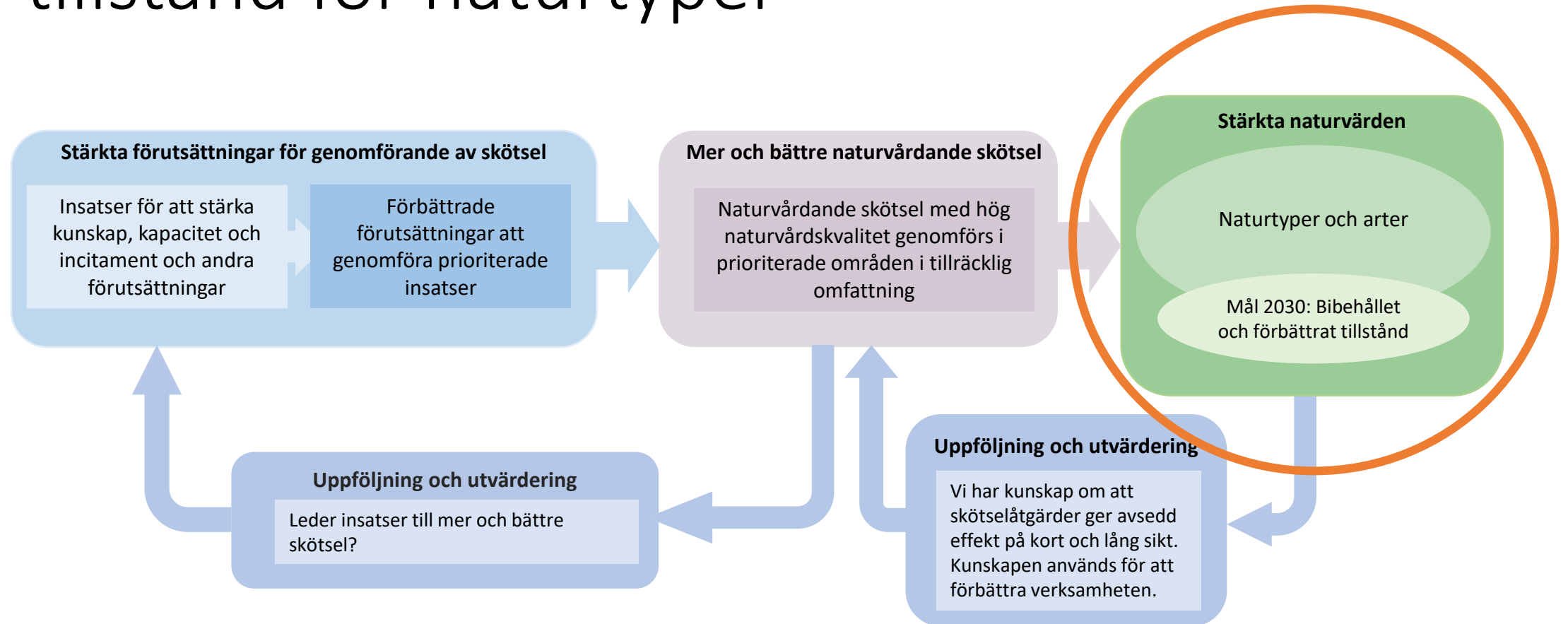

INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

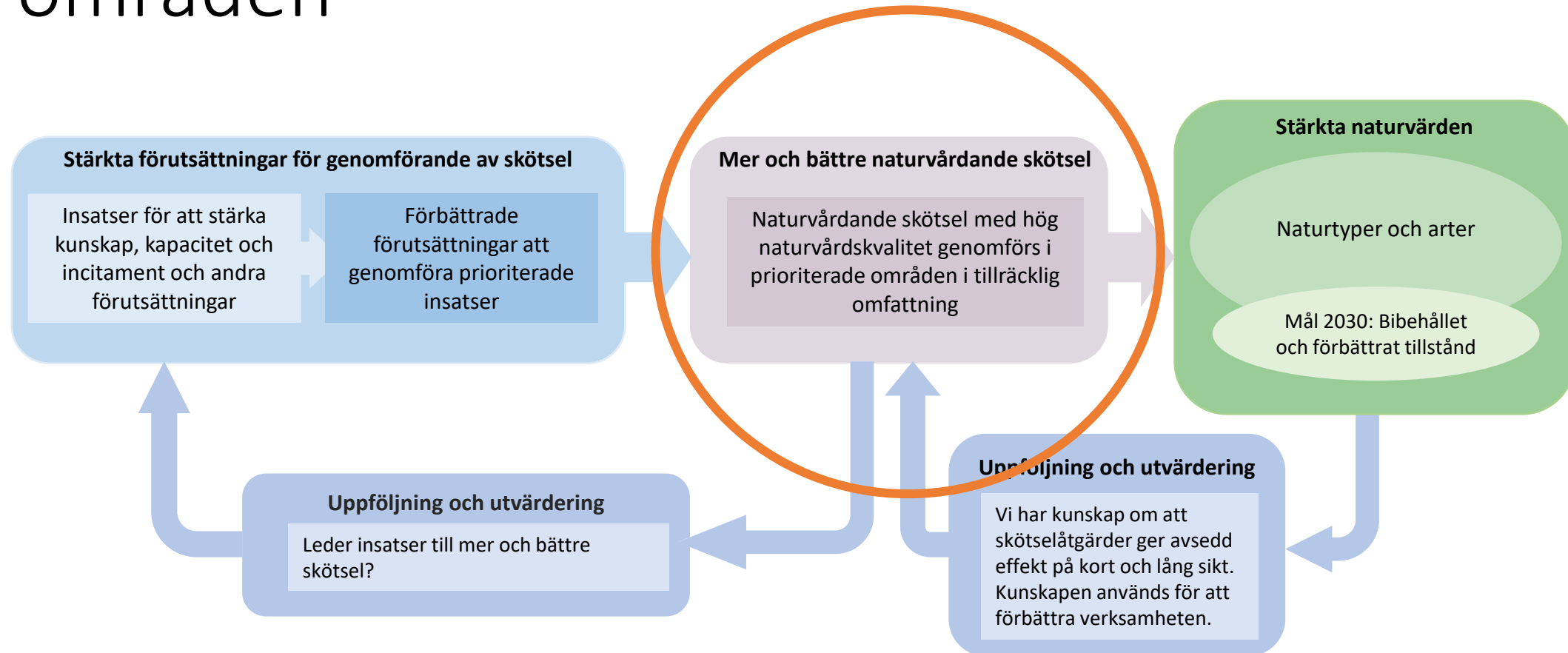
SVERIGES
MILJÖMÅL

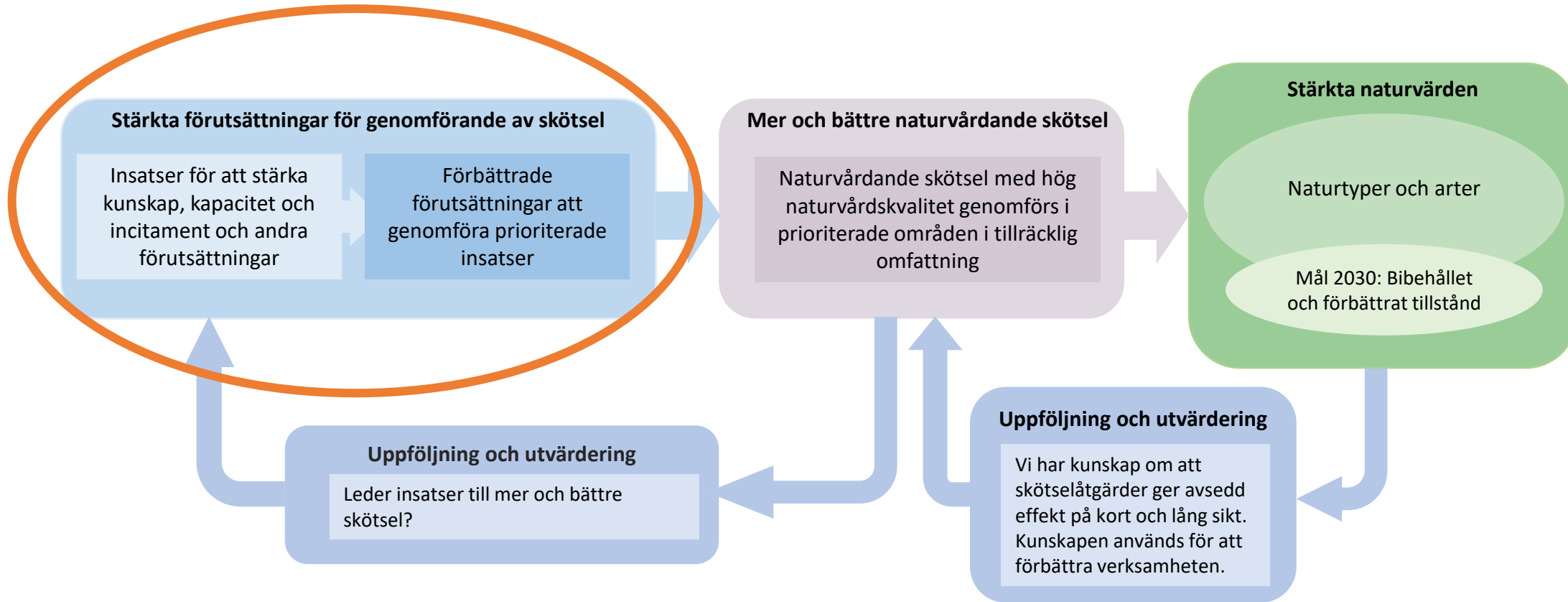
Naturvårdsproblemet – omfattning och tillstånd för naturtyper

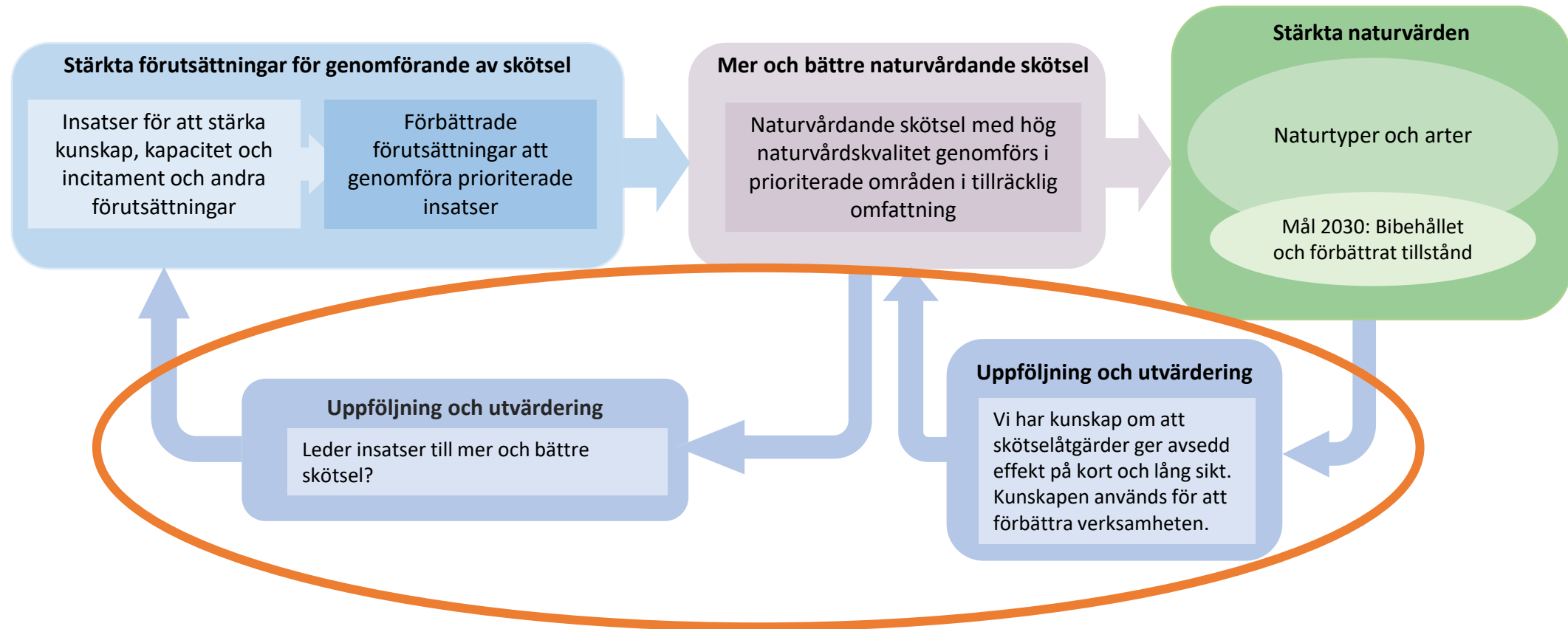
Kunskapsbaserade metoder och prioriterade områden

Insatser som behövs för att jobbet ska bli gjort – specifika och allmänna

Uppföljning och utvärdering

Vad är då nytt med denna strategi?

INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

SVERIGES
MILJÖMÅL

Alla avsatta skogar i landskapet

- Både formellt och frivilligt avsatta skogar
- Koppling till grön infrastruktur

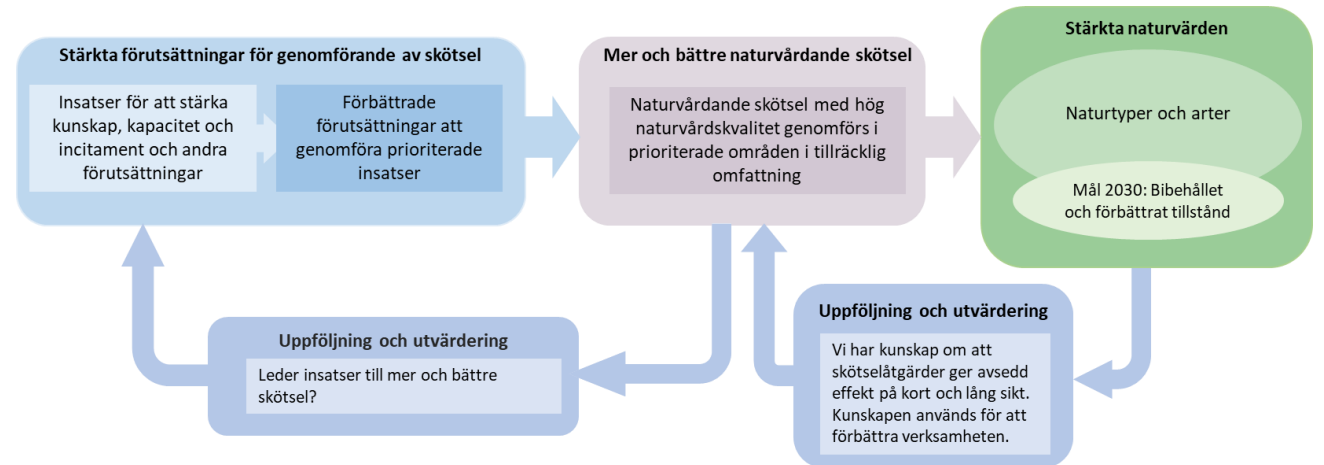
INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

**SVERIGES
MILJÖMÅL**

Alla delar är med

- Insatser i hela kedjan som alla är förankrade i de mål som ska nås
- Helhetssyn på behov
- Fokus på de svagaste länkarna i kedjan

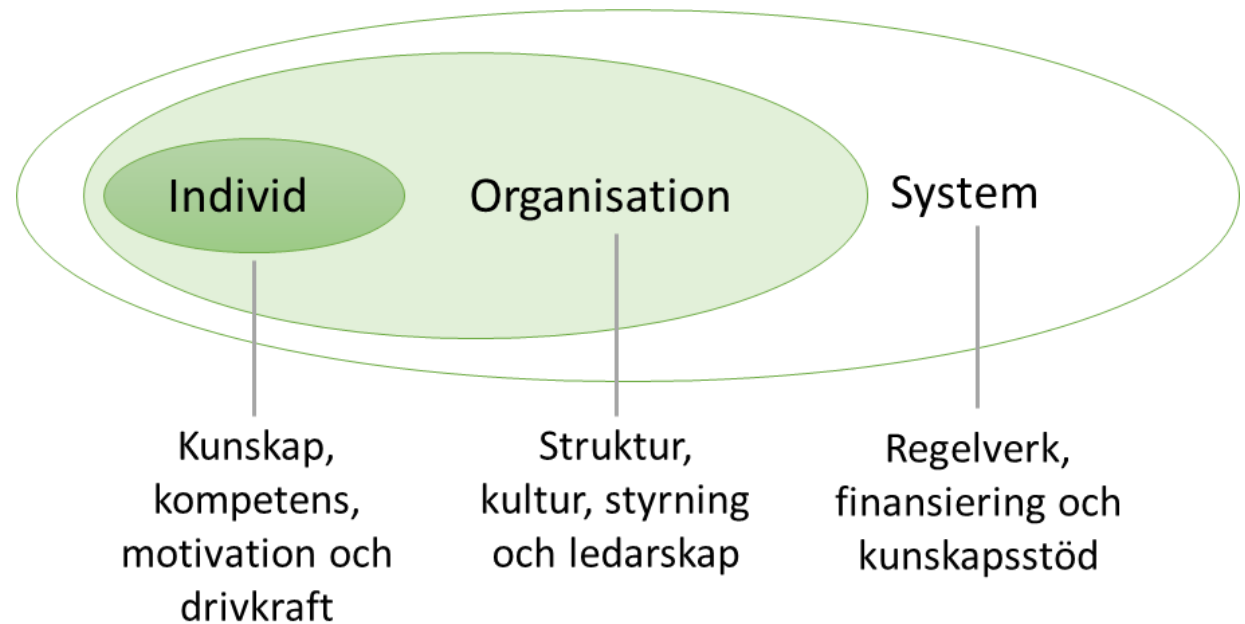
INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

SVERIGES
MILJÖMÅL

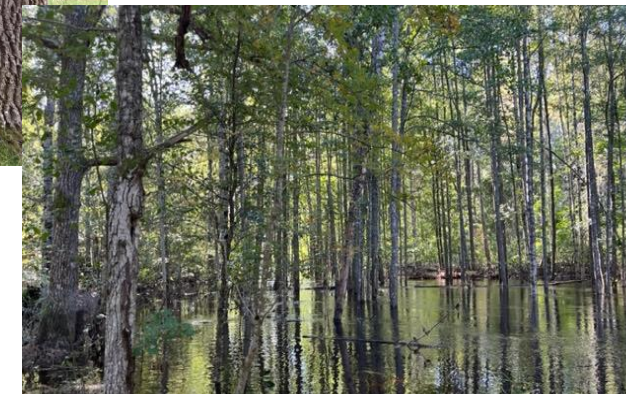
Belyser beroenden

- Insatser på systemnivå är beroende av att de tas om hand om på organisations- och individnivå
- Viktigt att utforma insatser med medvetenhet om detta för att de ska ge avsedd effekt

Den naturvårdande skötseln

- Starkare förankrad i Art- och habitat direktivet
- Biologiskt kulturarv en integrerad del
- Kunskapsbaserade skötselrekommendationer
- Ännu starkare utgångspunkt från naturliga störningar, naturgivna förutsättningar och historisk markanvändning
- Tydligt fokus på behov att öka insatser
- Hur hänsyn tas till kulturmiljö och renskötselns intressen
- Förtydligad koppling till skyddet

Vad händer nu?

Insatser i strategin

- Genomförs som integrerad del av pågående arbete
- I övrigt är behov identifierade och används som underlag för planering och för att snabbt kunna agera när möjlighet dyker upp

Samordning under genomförandet

- Årliga möten för att följa arbetet, kommunicera resultat, identifiera nya behov och sprida goda exempel

Varje aktör tar strategin vidare i sitt arbete

- Stärker genomförandet av befintliga planer och program
- Sätter egna mål och prioriteringar

INSATSER FÖR
GRÖN INFRASTRUKTUR

SVERIGES
MILJÖMÅL

Natura 2000 och det praktiska – frågor och utmaningar

Svar frågor från tisdag

- SKS roll

Skogsstyrelsen har fortsatt tillsynen i fråga om skogsbruksåtgärderna som listas i tillsynsförordningen. Ingen ändring har skett. Det som ändrats är att SKS i högre grad vill skilja på tillsynen och prövningen. Dvs Skogsstyrelsen ska inte göra en förprovning av om tillstånd behövs eller inte. Det är verksamhetsutövaren som är ansvarig för bedömningen om tillstånd krävs.

Andra statliga myndigheter

Inte sagt något särskilt om oskyddade N2000-områden som ägs av en annan statlig myndighet. 16 § FOM kan tolkas som att det är myndigheterna som arbetar med områdesskydd som ska prioritera skyddsarbetet i N2000-områden. Enligt 19 § ska myndigheter som tar beslut som kan påverka miljön i ett N2000-område särskilt bevaka att gybs kan upprätthållas. Länsstyrelserna är den kompetenta myndigheteten som har ett huvudansvar för det praktiska genomförandet av Natura 2000-arbetet. De bör ta initiativ till skyddsarbetet om det inte naturligen ligger på Skogsstyrelsen (skogligt biotopskydd/NVA). Ägs marken av en annan statlig myndighet bör förstås arbetet ske i samverkan med dem. Där kan samverkas om HUR de nödvändiga bevarandeåtgärderna kan genomföras och av VEM, men inte vad de är.

Förvaltningen en del av skyddsarbetet enligt § 16 FOM

EUs strategi för biologisk mångfald 2030:

- **alla skyddade områden måste ha tydligt angivna bevarandemål och åtgärder**
- **uppföljning och övervakning**
- **utvärdera effektivitet förvaltning**

“Member States are expected to put in place the necessary governance systems and allocate sufficient resources to ensure that all protected areas, in Natura 2000 or under national protection schemes, as well as all OECMs are adequately managed and monitored”

Praktiken?

- Prioriteras N2000?
 - tveksamt, många förvaltare anger fortfarande att NR går före p g a tydligare skötselplaner, mandat etc
- Tillräckliga kunskaper om förvaltningsbehov?
- Prioriterade bevarandevärden?
- Helhetstänk, landskap?
- Rådighet?

Reglering av nödvändiga bevarandeåtgärder

- Har ni inom förvaltningen ”koll”, dvs håller ni ordning på hur det är med detta – och vidtar åtgärder om det behövs?
- Behövs vägledning från NV? Om vad?

Bevarandetillstånd och resultat av åtgärder

- Aktuell bild av läget?
- Vad behöver löpande skötsel, vad behöver restaureras?
- Hur ser utvecklingen ut, trend?
- Resultat av åtgärder?
- Kunskap om metoder?

- Behövs vägledning från NV? Om vad?

Summering och avslut